

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра філософії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан економічного факультету
Сержанов В.В.
Сержанов
«16» травня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЛОГІКА»

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	07 Управління і адміністрування
Спеціальність	072 Фінанси, банківська справа та страхування
Освітня програма	Фінанси і кредит
Освітня програма	Митна справа та оціночна діяльність

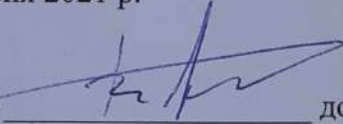
Ужгород 2021

Робоча програма з навчальної дисципліни «Логіка» для здобувачів вищої освіти галузі знань **07 Управління та адміністрування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування.**

Розробники: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії Хоменко Т.І.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри філософії

протокол № 10 від «05» травня 2021 р.

Завідувач кафедри філософії доц., к. філос. н Левкулич В.В.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 6 від «11» травня 2021 р.

Голова науково-методичної комісії канд. педаг. наук. доц., Попадич О.О.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом
	Денна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:
Загальна кількість годин – 90	1-й
Кількість модулів – 2	Семестр:
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3	1-й
	Лекції:
	24
	Практичні (семінарські):
Вид підсумкового контролю: залік	20
	Лабораторні:
Форма підсумкового контролю: письмова робота	
	Самостійна робота: 46

2. Мета навчальної дисципліни

Логіка – це наука, що вивчає основні закони і форми правильного мислення, логічні правила і прийоми отримання вивідного знання, логічні правила аргументації, доведення і спростування.

Мета вивчення дисципліни: навчити студентів правильно мислити, запобігати помилковим судженням і умовиводам; забезпечувати правильність побудови думок, уміння логічно і аргументовано доводити істину або спростовувати хибні судження; показувати можливості логічного мислення у навчальній роботі студента, виробити у студентів вміння самостійно застосовувати основні теоретичні положення логіки у процесі пізнання і практичної діяльності.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Фінанси і кредит» та до освітньо-професійної програми «Митна справа та оціночна діяльність» вивчення дисципліни сприяє формуванню в здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні компетентності (СК):

СК04. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.

СК07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вивчення навчальної дисципліни «Логіка» є самостійним компонентом і не потребує попереднього вивчення інших дисциплін.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньо-професійної програми «Фінанси і кредит» та до освітньо-професійної програми «Митна справа та оціночна діяльність» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення таких програмних результатів навчання:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.	ПРН 09
Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.	ПРН 10
Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.	ПРН 13
Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.	ПРН 14
Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.	ПРН 18

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Логіка»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Застосовувати знання про техніку критичного мислення до професійно-соціально- та особистісно орієнтованих ситуацій.	ПРН 09
Критично розглядати сучасні теорії, вміння виокремлювати в них раціональне зерно та виправляти концептуальні помилки.	ПРН 10
Використовувати знання про техніки критичного, креативного, конструктивного мислення для виконання навчально-професійних завдань.	ПРН 13
Усвідомлювати обмеження власного мислення, використовувати для аналізу реальних чи штучних систем різні критерії та контексти. Розвивати власний досвід нелінійного мислення, аналітичні і прогностичні вміння.	ПРН 14
Використовувати загальні принципи формування критичного мислення у окремого індивіда та в середовищі виробничого колективу.	ПРН 18

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Оцінювання знань студентів здійснюється відповідно до положень «Про організацію освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет»» (п.5.2, 5.3), «Про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» затверджених наказом ректора ДВНЗ «УжНУ» №698/01-17 від 08.05.2015 р. та «Про оцінювання навчальних досягнень студентів ДВНЗ «УжНУ» за кредитно-модульною системою» затвердженого наказом ректора ДВНЗ «УжНУ» № 503/01-17 від 03.03.2015 р. (п.2.2.).

Перевірка рівня навчальних досягнень студентів з дисципліни «Логіка» здійснюється на основі результатів **модульного та підсумкового (залік) контролів**.

Для оцінювання знань студентів будуть використані наступні групи методів контролю:

1. Методи усного контролю (відповідь студента на окреме питання теми у індивідуальній та фронтальній формах; бесіда під час роз'яснення проблемного питання; усна доповідь, захист реферату, презентації).
2. Письмовий контроль (виконання практичних завдань та індивідуальної роботи; поточна контрольна робота, модульна контрольна робота).

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Модульний контроль складається з поточного контролю та модульного контрольного оцінювання. Упродовж семестру проводиться модульний контроль, який включає навчальний матеріал всіх змістовних модулів. Після проведення останнього заняття за кожним модулем, відповідно до розкладу, проводиться модульна контрольна робота.

Поточний контроль знань здійснюється за такими складовими: перевірка знань студента на семінарських та практичних заняттях, контроль за виконанням індивідуальних завдань та самостійної роботи. Кожен вид навчальної роботи студента оцінюється певною кількістю балів відповідно до нижче наведених **основних критеріїв**.

Оцінюються:

- усні відповіді на семінарських заняттях;
- активність у дискусіях, вміння обґрунтовувати та відстоювати свою думку;
- виконання практичних завдань;
- поточна контрольна робота;
- контрольні тестування;
- підготовка рефератів та їх захист;
- підготовка усних доповідей;
- доповідь з презентацією.

Максимальна оцінка поточного контролю становить 35 балів.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне тестування та самостійна робота												Модульна контрольна робота	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3			Змістовий модуль 4				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	65	100
2	4	2	5	2	5	5	2	2	2	2	2		

Допуск студента до підсумкового контролю знань здійснюється відповідно до діючих в університеті вище зазначених положень.

Підсумковий контроль (залік) проводиться у відповідності розкладу екзаменаційної сесії, в комплексній формі.

Підсумковий контроль проводиться за навчальним матеріалом, визначеним цією робочою навчальною програмою у повному обсязі.

Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів.

Бали, отримані студентом конвертуються в підсумкову оцінку з дисципліни у відповідності до шкали оцінювання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів з навчальної дисципліни, є:

- виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- характер відповідей на поставлені питання (вичерпність, чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння оперувати фаховою інформацією, і насамперед визначеною обсягом програми цієї навчальної дисципліни;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Логіка як наука

Тема 1. Предмет, структура і завдання логіки

Методологічні проблеми філософського розуміння предмета логіки. Чуттєва і логічна (раціональна) форми пізнання. Особливості логічного (абстрактного) мислення. Особливості логічного пояснення суспільних та економічних явищ.

Логіка як наука про закони і форми правильного мислення. Мислення як предмет формальної логіки. Мислення і мова. Поняття логічної форми (структури) думки. Основні форми мислення: поняття, судження, умовивід.

Структура логіки. Співвідношення формальної та діалектичної логіки. Некласичні логіки. Логіка й інші науки про мислення (філософія, психологія, семантика, математика, соціологія, інформатика, кібернетика тощо). Роль логіки у підвищенні культури мислення.

Тема 2. Екскурс в історію розвитку логіки

Виникнення науки логіки й основні етапи її розвитку. Передісторія логіки (Стародавня Індія, Китай, Греція). Вчення Аристотеля про силогізми, закони логіки. Логіка схоластів. Середньовічна іудейська і мусульманська традиція логічного аналізу. Логіка нового часу (індуктивний метод Ф. Бекона та дедуктивний метод Р. Декарта).

Сучасний етап розвитку формальної логіки. Внесок Дж. С. Мілля в систематизацію логічного знання. Трансцендентальна логіка І. Канта. Діалектична логіка Гегеля (вчення про поняття). Розвиток логіки у зв'язку з обґрунтуванням математики. Аксиоматика. Багатозначні логіки. Модальна логіка та її види. Розвиток логіки в Україні.

Тема 3. Основні закони логіки

Поняття логічного закону. Закон як логічно необхідний зв'язок між думками. Форми і закони мислення як засоби відображення об'єктивного світу. Значення основних законів логіки для правильного мислення.

Основні закони логіки. Закон тотожності та його об'єктивна основа. Закон суперечності (несуперечності). Типи суперечностей. Закон виключеного третього. Закон достатньої підстави. Закон подвійного заперечення, контрапозиції де Моргана. Функції основних законів логіки.

Змістовний модуль 2. Логічний аналіз імен і висловлювань

Тема 4. Поняття як форма мислення

Поняття як основна форма мислення, форма відображення дійсності. Мовна форма вираження поняття. Терміни і поняття. Основні логічні прийоми формування понять.

Логічна структура поняття. Зміст поняття. Обсяг поняття. Закон оберненого відношення між обсягом і змістом поняття.

Види понять. Поняття пусті (з нульовим обсягом) і непусті. Поняття з універсальним обсягом. Загальні й одиничні поняття. Конкретні та абстрактні, відносні і безвідносні поняття. Позитивні й негативні, збірні і незбірні поняття.

Відношення між поняттями як головний зміст логіки. Порівнянні і непорівнянні поняття. Сумісні і несумісні поняття. Кругові діаграми Ейлера та Венна для вираження відношень між поняттями.

Тема 5. Логічні операції з поняттями

Операції з класами (обсягами) понять. Значення цих операцій для утворення нових класів понять. Узагальнення та обмеження понять. Роль операцій узагальнення та обмеження в економічних науках.

Поділ понять. Правила та можливі помилки в поділі понять. Класифікація понять. Види класифікації.

Визначення (дефініція) понять. Сутність визначення і значення коротких дефініцій в економічних науках. Можливі помилки у визначеннях. Визначення базових термінів в економічних науках.

Тема 6. Судження як форма мислення

Загальна характеристика суджень. Судження як логічна форма відображення реальності. Судження, речення і висловлювання. Види суджень. Прості і складні судження.

Структура простого судження. Види простих суджень. Судження з простими і складними предикатами.

Категоричні судження та їх види. Розподіл термінів у судженнях. Відношення між простими судженнями. Логічний квадрат. Значення категоричних суджень у відображенні соціальних явищ і законів.

Складні судження. Утворення складних суджень з простих за допомогою логічних зв'язків: кон'юнкції, диз'юнкції (строгої, нестрогої), імплікації, еквіваленції та заперечення. Умови істинності складних суджень (табличні визначення).

Відношення між судженнями за їх істинністю.

Змістовний модуль 3. Умовивід

Тема 7. Дедуктивний умовивід

Загальне поняття про умовивід. Умовивід як форма пізнання окремого, особливого і загального у відображенні реальних речей. Структура умовиводу. Умови, які забезпечують отримання істинного висновку в умовиводах.

Дедуктивні умовиводи. Загальна характеристика дедуктивних умовиводів. Необхідний характер логічного слідування в дедуктивних умовиводах. Різні форми дедуктивних умовиводів та поняття правила висновку. Правила дедуктивних висновків.

Категоричний силогізм (опосередковані умовиводи). Склад силогізму. Аксиома силогізму. Загальні правила силогізму. Фігури і модуси силогізму. Спеціальні правила фігур силогізму

Види дедуктивних умовиводів. Умовні силогізми: суто умовний та умовно-категоричний силогізм. Модуси умовно-категоричного силогізму. Розділово-категоричний силогізм та його модуси. Умовно-розділовий або лематичний силогізм. Поняття про дилему. Дилеми конструктивні і деструктивні.

Скорочений силогізм (ентимема). Відновлення силогізму з ентимеми. Поняття про складні (полісилогізми) та складноскорочені силогізми (сорити та епіхейреми).

Тема 8. Індуктивний умовивід

Індуктивні умовиводи. Загальна характеристика індуктивних умовиводів та їх відмінність від дедуктивних умовиводів. Зв'язок індукції з досвідними узагальненнями. Місце спостереження та експерименту в отриманні знання індуктивним методом.

Види індуктивних умовиводів: повна і неповна індукція. Поняття про математичну індукцію. Популярна індукція. Наукова індукція. Специфіка спостереження і досвіду як методів пізнання суспільних явищ, зокрема правових відношень. Принципи вибору та виключення (елімінації), які обмежують можливість випадкових узагальнень.

Тема 9. Аналогія

Умовивід за аналогією. Зв'язок окремого з окремим у дійсності як об'єктивна основа умовиводу за аналогією. Аналогія як метод. Аналогія як умовивід. Структура аналогії. Види умовиводів за аналогією: аналогія властивостей і аналогія відношень. Нестрога та строга аналогія. Достовірність висновків в умовиводах строгої аналогії. Аналогія — логічна основа методу моделювання в науці.

Змістовний модуль 4. Основні логіко-методологічні форми наукового пізнання

Тема 10. Доведення.

Аргументація і процес формування переконань. Соціальні, психологічні, лінгвістичні, моральні, правові і логічні фактори переконливої дії. Доведення і переконання. Наукові принципи доведення і переконання. Доказове судження — логічна основа наукових переконань. Поняття доведення.

Структура доведення: теза, аргументи, демонстрація. Види доведення: пряме, непряме. Різновиди непрямого доведення: від протилежного (апагогічне), розділове доведення (методом виключення).

Тема 11. Спростування

Поняття спростування. Способи спростування: спростування тези (пряме і непряме); критика аргументів; виявлення неспроможності демонстрації Правила доказового судження. Правила відносно тези та антитези. Логічні помилки відносно тези та антитези. Помилки аргументації: хибна основа, випередження основи, апеляція до особи, недостатність основи та ін. Правило демонстрації. Використання дедукції, індукції та аналогії у процесі аргументації. Типові помилки в демонстрації. Порушення правил демонстрації.

Тема 12. Логічна природа і роль гіпотези

Визначення гіпотези та її особливості. Гіпотеза як методологічна форма наукового пізнання та соціокультурної інтелектуальної взаємодії.

Умови формування гіпотези. Логічна структура та основні етапи побудови гіпотези. Види гіпотез: загальні та часткові, робочі та наукові гіпотези.

Правила доведення та спростування гіпотез.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
л		п	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
Змістовий модуль 1. Логіка як наука					
Тема 1. Предмет, структура і завдання логіки	4	2	-		2
Тема 2. Екскурс в історію розвитку логіки	11	1	4		6
Тема 3. Основні закони логіки	5	1	2		4
Разом за змістовим модулем 1	22	4	6		12
Змістовий модуль 2. Логічний аналіз імен і висловлювань					
Тема 4. Поняття як форма мислення	8	2	2		4
Тема 5. Логічні операції з поняттями	8	2	2		4
Тема 6. Судження як форма мислення	8	2	2		4
Разом за змістовим модулем 2	24	6	6		12
Модуль 2					
Змістовий модуль 3. Умовивід					
Тема 7 Дедуктивний умовивід	12	4	4		4
Тема 8. Індуктивний умовивід	8	2	2		4
Тема 9. Аналогія	6	2	2		2
Разом за змістовим модулем 3	26	8	8		10
Змістовий модуль 4. Основні логіко-методологічні форми наукового пізнання					
Тема 10. Доведення	8	2	2		4
Тема 11. Спростування	5	-	1		4
Тема 12. Логічна природа і роль гіпотези	5	-	1		4
Разом за змістовим модулем 4	18	2	4		12
Усього годин	90	20	24	-	46

6.3. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Екскурс в історію розвитку логіки	4
2	Основні закони логіки	2
3	Поняття як форма мислення	2
	Логічні операції з поняттями	2
4	Судження як форма мислення	2
5	Дедуктивний умовивід	4
	Індуктивний умовивід	2
	Аналогія	2
	Доведення	2
	Спростування	1
	Логічна природа і роль гіпотези	1
		24

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет, структура і завдання логіки	2
2	Екскурс в історію розвитку логіки	6
3	Основні закони логіки	4
4	Поняття як форма мислення	4
5	Логічні операції над поняттями	4
6	Судження як форма мислення	4
7	Дедуктивний умовивід	4
8	Індуктивний умовивід	4
9	Аналогія	2
10	Доведення	4
11	Спростування	4
12	Логічна природа і роль гіпотези	4
	Разом	46

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

ПК (IntelPentium 3,2 GHz/1GB/ 160GB/ Монітор 15" TFT), проектор EPSON EB-S6.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Виговський Л. А. Логіка: навч. посіб. - Хмельницький, 2012.
2. Дуцяк І. З. Логіка: підручник. – К., 2010.
3. Жеребкін В.С. Логіка: Підручник. - К., 2011.
4. Карамішева Н.В. Логіка (теоретична і прикладна): Навч. посібник – К., 2011.
5. Кислюк К. Логіка. Конспект лекцій. – К., 2016.
6. Конверський А. Є. Логіка (традиційна та сучасна). 2-ге видання. Підручник для студ. вищих навч. закладів. - К., 2008.
7. Конверський А. Є. Критичне мислення. Підручник для студентів навчальних закладів вищої освіти усіх спеціальностей. – К., 2019.
8. Ряшко В. Логіка. Підручник. – К., 2019.
9. Тофтун М.Г. Логіка. Посібник. - К., 2008.
10. Хоменко І.В. Логіка: теорія та практика: Підручник. — К., 2019.
11. Хоменко И.В. Логика. Теория и практика аргументации. Учебник и практикум. – М., 2014.
12. Шепетяк О. М. Логіка. Підручник для студентів вищих навч. закладів. – Київ:, 2015.

Допоміжна

1. Аристотель Аналитики первая и вторая. - М., 1952.
2. Арно А., Николь П. Логика или искусство мыслить. - М., 1991.
3. Бондар Т. Логіка. Навчальний посібник. – К., 2011.
4. Гегель Г. Энциклопедия философских наук.- Т. 1. Наука логики. - М., 1974.
5. Збірник вправ і задач з логіки: Методичні рекомендації/ Укл. С.Ф. Марценюк. - К., 1991.
6. Ивин А.А., Никифоров А.Л. Словарь по логике. - М., 1997.
7. Кондаков Н.И. Логический словарь. - М., 1990.
8. Кэрролл Л. Логическая игра. Пер с англ. - М., 1991.
9. Логіка : Навч.-методичний посібник / Заг.ред. Бурега В.В. – Донецьк, 2004.
10. Хоменко І.В. Логіка в задачах: Підручник. - К., 1998.
11. Челпанов В.Г. Учебник логики. — М., 2010.

Інтернет-ресурси:

http://chitalka.info/gp_12/gp_12index.htm
<http://psylib.org.ua/books/ivina01/index.htm>
<http://pidruchniki.ws/logika/...>
<https://www.yakaboo.ua/logika-1270473.html>
<https://core.ac.uk>